

บาดแผลของความรักกับโครงสร้างทางสังคมในนวนิยายของจุฬามณี

วรุณญา อัจฉริยบดี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail: warunya.aj@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องบาดแผลของความรักกับมิติโครงสร้างทางสังคมไทยในนวนิยายของจุฬามณี มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ ประการแรก คือ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะบาดแผลจากความรักในนวนิยายของจุฬามณี และประการที่สอง คือ เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดบาดแผลจากความรักในนวนิยายของจุฬามณี ผลการวิจัยพบลักษณะบาดแผลของความรักใน 3 ลักษณะ ได้แก่ บทบาทของความเป็นพ่อและแม่ ความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว และคุณค่าของความรัก ส่วนผลการวิจัยในประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้างทางสังคมกับการเกิดบาดแผลของความรักในนวนิยายของจุฬามณี พบปัญหา 2 ปัญหา ได้แก่ ปัญหาโครงสร้างครอบครัวในนวนิยายของจุฬามณี และปัญหาคุณค่าความเป็นหญิงกับการมีพื้นที่ทางสังคม

ผลการวิจัยข้างต้นทำให้เห็นว่าในนวนิยายของจุฬามณีนำเสนอปัญหาความบกพร่องของครอบครัวที่เกิดจากตัวละครหญิง ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นผู้สร้างปัญหาหรือเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในครอบครัว ในประเด็นอำนาจของผู้เป็นแม่ แม่มักใช้อำนาจในลักษณะของการครอบงำและมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของสามีและลูก เมื่อแม่ใช้อำนาจครอบงำหรือเกิดความขัดแย้งกับลูกสะใภ้หรือความเข้าใจผิดระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ ผู้ที่จะห้ามไม่ให้เกิดความขัดแย้งก็จะเป็นตัวละครชาย การศึกษานี้ได้นำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างครอบครัวและความเหลื่อมล้ำของสมาชิกในครอบครัวในเชิงนโยบายต่อไป

คำสำคัญ : บาดแผลของความรัก, โครงสร้างทางสังคม, นวนิยาย, จุฬามณี

Love Trauma and Social Structure in Chulamanees' novels

Warunya Ajchariyabodee

Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: warunya.aj@ssru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were 1) to analyze the characteristics of love trauma in Chulamanees' novels and 2) to analyze the social structure affecting the incidence of love trauma in Chulamanees' novels.

The results of the research revealed three types of love trauma: the role of father and mother, conflicts of family members and the value of love. The results of the research on the issue of social structure and the trauma of love in Chulamanees' novels encountered two problems; namely, the problem of family structure in Chulamanees' novels and the problem of femininity and social space.

The results showed that, in all four novels, the problem of family dysfunctions caused by female characters was presented. This shows that women are the cause of problems in the family. On the issue of maternal power in novels, power is often used as dominance and influence on the thoughts and actions of husbands and children. When the mother dominates or has conflicts with her daughter-in-law or a misunderstanding between mother-in-law and daughter-in-law, a male character takes a role in the situation. The study leads to problem-solving in a family structure and inequality among family members.

Keywords: Love trauma, Social structure, Novel, Chulamanees

บทนำ

นวนิยายจัดเป็นเรื่องราวที่เป็นเรื่องแต่งที่มีการผูกเรื่อง (emplotment) เพื่อสร้างโครงเรื่อง (Plot) และ ตัวละคร (character) และในกระบวนการผูกเรื่องเพื่อสร้างโครงเรื่องและตัวละครนี้เองที่จินตนาการและการตีความเข้ามามีบทบาทสำคัญในลักษณะเลียนแบบ (imitation) โลกแห่งความเป็นจริง ดังนั้นเรื่องเล่าที่เป็นเรื่องแต่งก็มีส่วนผสมของความจริงในความหมายของการเลียนแบบโลกแห่งความเป็นจริง (ไซยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2562, น. 213) ดังนั้นการศึกษานวนิยายจึงเป็นการศึกษาที่ควรเชื่อมโยงความหมายของเรื่องเล่ากับการนำเสนอโลกแห่งความเป็นจริงในลักษณะใด

นวนิยายของจุฬามณีทั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ สุดแค้นแสนรัก กรงกรรม ทูงเสนหา และวาสนารัก มีแก่นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของคนในสังคม นำเสนอเรื่องราวครอบครัวและวิถีชีวิตของชนชั้นกลาง และเนื้อหาที่นวนิยายทั้ง 4 เรื่องนำเสนอออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน คือ การแสดงออกของความรักในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรักระหว่างแม่กับลูก ความรักระหว่างหนุ่มสาว ความรักระหว่างเพื่อน ความรักระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ นอกจากนี้ยังได้นำเสนอประเด็นทางสังคมที่เกิดจากพฤติกรรมของตัวละครที่มีบทบาทเป็นพ่อแม่และลูก

ผู้วิจัยคิดว่าโครงสร้างทางสังคมมีอิทธิพลและคอยกำกับให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จะทำให้ให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลสำคัญต่อการกำกับความรู้สึก โดยเฉพาะเรื่องความรัก โครงสร้างทางสังคมมีบทบาทอย่างมากที่ทำให้ความรักนั้นสมหวังหรือผิดหวัง ซึ่งไม่ได้เกิดจากความสัมพันธ์ของคนสองคนเท่านั้น กล่าวคือความพึงใจของคนสองคนเมื่อเกิดเป็นความรักแล้วย่อมมีสิ่งที่จะมาตัดสินว่าคนทั้งสองเหมาะสมกันหรือไม่ ซึ่งเป็นไปตามฐานะทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้อาจเกิดขึ้นจากการแสดงออกจากบทบาทหน้าที่ เช่น บทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ในการเลือกคู่ครองให้ลูก (การคลุมถุงชน) โดยการใช้เหตุผลว่าตนรักลูกจึงเลือกสิ่งที่เหมาะสมให้แก่ลูก แต่ไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกทางจิตใจหรือความต้องการที่แท้จริงของลูก ลูกจึงต้องยอมรับเพื่อแสดงถึงความกตัญญูที่มีต่อพ่อแม่ จนเกิดวาทกรรมของการเลือกคู่ครอง “อยู่ ๆ กันไปก็รักกันเอง” แต่เมื่อใช้ชีวิตคู่กันไปแล้วทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การหย่าร้าง ลูกไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ผู้หญิงที่ต้องทำหน้าที่แม่เพียงลำพัง ทำให้ผู้หญิงต้องต่อสู้และทำหน้าที่แม่อย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันก็ต้องต่อสู้กับความคิดของคนในสังคม เผชิญกับการนิินทาและคำครหาที่ทำให้ต้องหย่าร้างกับสามี ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา หรือหากลูกไม่สามารถทำในสิ่งที่พ่อแม่ต้องการหรือคาดหวังได้ อาจส่งผลให้หาวิธีแก้ปัญห หรือการหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าวด้วยการฆ่าตัวตายก็เป็นได้ ดังเช่นในนวนิยายเรื่องกรงกรรม นางย้อยคอยกำกับและควบคุมชีวิตของลูกชายทั้ง 4 คน จะเห็นได้จากการหาคู่ครองที่ตนคิดว่าเหมาะสมกับลูก โดยที่ไม่ได้คำนึงความรู้สึกของลูกว่าจะรู้สึกอย่างไร เพียงต้องการให้ลูกชายทั้ง 4 คน ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการหรืออีกตัวอย่างหนึ่ง คือ การที่พ่อแม่ไม่ยอมรับความรักที่เกิดจากความหลากหลายทางเพศ เนื่องจากความไม่เข้าใจถึงความแตกต่างหลากหลาย จนทำให้ความรักในลักษณะดังกล่าวนั้นมักจะจบลงด้วยความผิดหวัง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นบาดแผลของความรัก โดยมีโครงสร้างทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญ ดังนั้นหากเราทราบว่าเป็นบาดแผลจากความรักที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากโครงสร้างทางสังคมส่วนใด และนำไปสู่ปัญหาสังคมด้านใด เพื่อแก้ปัญหาทางสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น และหาแนวทางส่งเสริมให้เห็น

ว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลาย การจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้จึงต้องทำความเข้าใจถึงความหลากหลายที่มีอยู่ในสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะบาดแผลจากความรักในนวนิยายของจุฬามณี
2. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดบาดแผลจากความรักในนวนิยายของจุฬามณี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาจากนวนิยายของจุฬามณี ทั้งหมด 4 เรื่อง ได้แก่

1. นวนิยายเรื่องสุดแค้นแสนรัก ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2563
2. นวนิยายเรื่องกรรมกรรม ฉบับพิมพ์รวมเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2560
3. นวนิยายเรื่องทุ่งเสนหา ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2563
4. นวนิยายเรื่องวาสนารัก ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563

การเลือกขอบเขตด้านเนื้อหา โดยศึกษาจากนวนิยายของจุฬามณี ทั้งหมด 4 เรื่องนี้ เนื่องจากนวนิยายเรื่องสุดแค้นแสนรักและเรื่องกรรมกรรม ตัวละครของทั้งสองเรื่องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทางเครือญาติ ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะครอบครัวขยายที่ปรากฏในสังคม กล่าวคือตัวละครนางแย้มในเรื่องสุดแค้นแสนรักเป็นน้องสาวของนางย้อยในเรื่องกรรมกรรม ส่วนเรื่องทุ่งเสนหาและวาสนารัก เรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งสองเรื่องต่อเนื่องสัมพันธ์ ทำให้เห็นพัฒนาการทางความคิดและบทบาทของตัวละครที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นภาพจำลองของบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ตามโครงสร้างทางสังคม ที่เปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ไปตามช่วงวัย เช่น ตัวละครยุพินในเรื่องทุ่งเสนหามีบทบาทเป็นลูก แต่เมื่อเวลาผ่านไปตัวละครยุพินในเรื่องวาสนารักก็มีบทบาทเป็นแม่

ระเบียบวิธีวิจัย

1. กำหนดประเด็นการวิจัย
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโครงสร้างทางสังคมและนวนิยายของจุฬามณี
3. ศึกษาและวิเคราะห์นวนิยายของจุฬามณีทั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ สุดแค้นแสนรัก กรรมกรรม ทุ่งเสนหา และวาสนารัก ในประเด็นบาดแผลจากความรักกับโครงสร้างทางสังคม
4. เรียบเรียงผลการวิเคราะห์
5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษางานของจุฬามณี ดังนี้ บทวิจารณ์เรื่อง “สุดแค้นแสนรัก: มนุษย์เรากลัวมีบาดแผลด้วยกันทุกคน” ของสมสุข หินวิมาน (2561, น. 166-170) ได้วิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ฟรอยด์ ได้อธิบายว่ามนุษย์ทุกผู้ทุกนามล้วนแต่ถูกสังคมมอบ “บาดแผล” นำเสนอให้เห็นความแค้นที่เกิดขึ้นของคนรุ่นหนึ่งส่งผลต่อคนรุ่นต่อไปที่รองรับมรดกบาดแผลต่าง ๆ ไว้ แม้ในท้ายที่สุดแล้วเมื่อตัวละครทั้งหลายเริ่มเรียนรู้ที่จะเข้าใจความจริงของชีวิตและรู้จักที่จะอโหสิกรรมให้อภัยกันและกัน ละคร “สุดแค้นแสนรัก” เองก็ได้ให้คำตอบกับเราไปพร้อม ๆ กันว่า ถ้า

“ความรัก” กับ “ความแค้น” เป็นสองคำที่อยู่บนเหรียญสองด้านในจิตใจแล้ว หากมนุษย์เราไม่หัดรู้จักตัดวงจรของความโกรธ “สุดแค้น” ลงให้ได้ บาดแผลในจิตใจของเราก็มีอาจสูญสลายหายไป และอีกด้านหนึ่งของเหรียญที่เรียกว่า “แสนรัก” ก็คงมีอาจเกิดขึ้นได้จริง

กิตติศักดิ์ เกิดอรุณสุขศรี (2562, น. 146-160) บทความเรื่อง “สะใภ้บ้านแม่: คุณค่าผู้หญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง กรงกรรม” มีวัตถุประสงค์ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าของผู้หญิงจากตัวละครเอกหญิงในละคร โดยเฉพาะย้อย เรณู และพิไล ซึ่งเป็นตัวละครที่แสดงบทบาทเด่นในเรื่อง ผลการศึกษาพบว่า การนำเสนออุดมการณ์เกี่ยวกับหลักพุทธธรรม รวมทั้งการเสนอแนวคิดเรื่องคุณค่ามนุษย์ในละครโทรทัศน์เรื่องนี้ถูกจัดวางและประกอบสร้างได้อย่างสอดคล้องเป็นระบบคุณค่าของผู้หญิงถูกประกอบสร้างขึ้นใหม่ โดยมุ่งไปที่พฤติกรรม ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียรทำมาหากิน จึงจะนับได้ว่าเป็นสะใภ้ที่พึงประสงค์

อัญมณี ภักดีมวลชน และคมสัน รัตนะสิมากุล (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การกำหนดกรอบเพื่อให้ความหมายของความเป็นแม่ ในละครโทรทัศน์เรื่อง “กรงกรรม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพความเป็นแม่ของละครโทรทัศน์เรื่องกรงกรรม โดยใช้แนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องมาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งละครเรื่องดังกล่าวที่มีแนวเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม สะท้อนบทบาทของผู้หญิงและความเป็นแม่ในหลายรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่าละครโทรทัศน์เรื่อง “กรงกรรม” ได้นำเสนอภาพของความเป็นแม่ทั้งหมด 7 แบบด้วยกัน ได้แก่ 1) แม่บงการชีวิตลูก 2) แม่ที่มูทะลุขี้ไวยวาย 3) แม่ที่รักศักดิ์ศรีของตนเอง 4) แม่ที่เห็นแก่ตัวเอาแต่ใจตนเอง 5) แม่ที่เจ้าคิดเจ้าแค้น 6) แม่ที่ถูกขุ่นขึ้นทางสังคมและ 7) แม่ที่พุดจาไม่สุภาพคำทอด้วยคำหยาบคายรุนแรง ซึ่งถือว่าเป็น “แม่ที่เปียงเบน” คือแม่ที่ให้กำเนิดลูกแต่เลี้ยงลูกเปียงเบนไปจากมาตรฐานที่สังคมมากำหนด

สรพรพัชญ์ เจียรนานันท์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การต่อรองอำนาจและการประนีประนอมของผู้ชายและผู้หญิง : กรณีศึกษาละครโทรทัศน์ เรื่อง กรงกรรม โดยวิเคราะห์จากโครงสร้างอำนาจผ่านโครงสร้างของระบบครอบครัวคนจีน วัฒนธรรม ระบบความคิด ความเชื่อ ตลอดจนวิถีชีวิตของครอบครัวคนจีนในสมัยก่อน รวมไปถึงการประคับประคองการใช้อำนาจของผู้หญิงในบ้านที่ต้องมาอยู่รวมกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) โครงสร้างระบบครอบครัวคนจีนในประเทศไทย ตัวละครย่อยที่เป็นคนไทยเข้ามาเป็นสะใภ้ในครอบครัวคนจีน ทำให้ต้องมีการปรับตัวรับมือกับแม่สามีทุกรูปแบบ เพื่อยืนหยัดในการเป็นสะใภ้ 2) โครงสร้างครอบครัว ความเป็นพี่น้อง ครอบครัวคนจีนมักมีความรักและสามัคคีกันในการหาเงินทองเพียงอย่างเดียว 3) ภาวะผู้หญิงเป็นใหญ่ในบ้าน เมื่อบ้านเปรียบเสมือนพื้นที่ของผู้หญิง ย้อยจึงมีอำนาจเหนือสุด ดูแลงานบ้านงานครัว กิจการร้านค้ารวมถึงรักษาผลประโยชน์ของตนเองและครอบครัว 4) สถานะแม่ผัว – ลูกสะใภ้ และพื้นที่ของผู้ชาย การเข้ามาเป็นสะใภ้ในบ้านคนจีน ต้องถูกพิสูจน์จากคนในบ้านโดยเฉพาะแม่สามี 5) ระบบงสีและการสืบทอดสมบัติ ในเรื่องย้อยเป็นคนดูแลระบบงสีในบ้านแม่ เมื่อทุกคนจะใช้จ่ายอะไรจะต้องได้รับการอนุมัติจากย้อย ผู้ปกครองทรัพย์สิน 6) ความเชื่อเรื่องผี พุทธ วิถีชีวิตของคนบ้านแม่ ยังคงมีความเชื่อเรื่องผี โสยศาสตร์ ยึดเป็นที่พึ่งทางใจมากกว่าวัด 7) การประนีประนอม ทุกตัวละครทำผิดพลาดได้หมด มีหนทางแก้ปัญหาและชดใช้กรรมของแต่ละคนที่ได้กระทำไว้

รุ่งรวี ศิริธรรมไพบูลย์ (2562) ได้เขียนบทความเรื่อง ไม่มีหญิงดี – หญิงชั่ว ในกรงกรรม การมองคุณค่าผู้หญิงในยุคทหารจีไอผ่านสายตาจากปี 2560 สรุปได้ว่า คุณค่าของผู้หญิงดีในนิยายยุคทหารจีไอคือการไม่ ‘เสพสม’ กับฝรั่ง เพราะนั่นถือเป็นการขายชาติ คุณค่าของผู้หญิงที่มีต่อชาติ แบบกรงกรรม

คือ การเป็นผู้หญิง ‘ทำงาน’ เห็นได้จากตัวละครหญิงในเรื่องกรรมกร หากผู้หญิงที่ยังทำงาน ทำมาหากิน จะประสบความสำเร็จในชีวิตแม้ว่าจะเคยลำบากมาก่อน จะเห็นได้จากตัวละครเรณู แตกต่างกับพิไล แม้เป็นผู้หญิงที่เพียบพร้อม แต่ก็มีใจจากริชยาหมกมุ่นจนไม่เป็นอันทำงาน พิไลจึงไม่ประสบความสำเร็จในด้านความรัก จึงกล่าวได้ว่าในเรื่อง กรรมกรนี้ ไม่มีหญิงดี – หญิงชั่ว

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานของจุฬามณีพบว่า มักจะศึกษางานของจุฬามณีนำเสนอในรูปแบบของละครโทรทัศน์ นับว่าเป็นการดัดแปลงไปจากนวนิยายของจุฬามณี และเน้นศึกษาที่ละครเรื่องสุดแดนแสนรักและกรรมกร ซึ่งเป็นละครที่ได้รับความนิยมในขณะนั้น ส่วนประเด็นของการศึกษามีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งการศึกษาในแง่จิตวิเคราะห์ คุณค่าของผู้หญิง ภาพความเป็นแม่ การต่อรองอำนาจระหว่างชายและหญิง และคุณค่าของหญิงดี-หญิงชั่ว จะเห็นว่างานวิจัยข้างต้นเน้นศึกษาตัวละครหญิง ศึกษาในเชิงคุณค่าและการต่อรองในเชิงอำนาจระหว่างชายหญิง

ผลการวิจัย

การศึกษาบาดแผลจากความรักร่วมกับมิติโครงสร้างทางสังคมในนวนิยายของจุฬามณี ความหมายของโครงสร้างทางสังคม ดังที่ วาริกา นรคิม (2557) ได้นิยามไว้ว่า โครงสร้างทางสังคม หมายถึง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งมีแบบแผนในการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน โครงสร้างของสังคมเป็นระบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เชื่อมโยงให้เกิดกลุ่มสังคมที่มีรูปแบบต่างกันตามระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ทำให้สังคมเป็นระเบียบ ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มคน การจัดระเบียบทางสังคมและสถาบันทางสังคมการศึกษาโดยใช้แนวคิดโครงสร้างทางสังคมจะทำให้เข้าใจความแตกต่างหลากหลายของผู้คนในวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้าใจความเป็นมนุษย์ และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม

ส่วนฐาศุภร์ จันประเสริฐ (2553, น. 18) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาโครงสร้างทางสังคมและการจัดระเบียบทางสังคมไว้ว่า นักสังคมวิทยาสนใจศึกษาโครงสร้างทางสังคมใน 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. การศึกษาโครงสร้างทางสังคมว่าเป็นอย่างไร ทำหน้าที่เพื่อการดำรงอยู่สังคมอย่างไร และก่อให้เกิดปัญหาที่สังคมได้อย่างไร
2. การศึกษาว่าโครงสร้างทางสังคมมีอิทธิพลอย่างไรต่อพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม
3. การศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มีผลกระทบต่อสมาชิกของสังคมอย่างไร

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่านวนิยายของจุฬามณีได้แสดงภาพจำลองของบุคคลกลุ่มหนึ่งในสังคม แสดงภาพความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ในที่นี้ก็คือตัวละครต่าง ๆ ที่มีบทบาทในนวนิยายแต่ละเรื่องย่อมแสดงพฤติกรรมเช่นเดียวกับมนุษย์ การศึกษานี้จะเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและศึกษาโครงสร้างส่วนบน ซึ่งได้แก่ สถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น ความคิดและค่านิยม การเมือง ศาสนา การศึกษา ครอบครัว เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะโครงสร้างทางสังคมที่ปรากฏในนวนิยายของจุฬามณี โดยเฉพาะส่วนของสถาบันครอบครัว นอกจากนี้จะเห็นถึงความคิดและค่านิยมทางสังคม เช่น สะใภ้คนไทย สะใภ้คนจีน เกียรติและศักดิ์ศรี เป็นต้น มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสมาชิก สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวที่ทำให้เกิดบาดแผลของความรักร่วม ผู้วิจัย

จะนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการศึกษาส่วนแรกที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของบาดแผลของความรัก และผลการศึกษาในส่วนที่สอง คือ ปัญหาเชิงโครงสร้างทางสังคมที่ทำให้เกิดบาดแผลของความรัก ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบาดแผลของความรักที่เกิดขึ้นเกิดจากสมาชิกในครอบครัว ซึ่งแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. บาดแผลของความรักกับโครงสร้างทางสังคม

1.1 บาดแผลของความรัก: บทบาทความเป็นพ่อและแม่

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยศึกษาให้เห็นว่า บาดแผลของความรักที่เกิดขึ้นกับตัวละครนั้นเกิดจากบทบาทความเป็นพ่อและแม่ ในข้อเท็จจริงนั้นบุคคลที่มีบทบาทความเป็นพ่อและแม่ย่อมต้องมอบความรักให้แก่ลูก บางครั้งความรักที่พ่อแม่มอบให้ลูกอาจจะขัดแย้งกับความคิด ความรู้สึก และความต้องการของลูก ทำให้เห็นว่าบาดแผลของความรักที่เกิดขึ้นกับลูก เกิดจากพ่อแม่ได้เช่นกัน หากไม่แสดงความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเน้นแต่ความคิดของตนเป็นใหญ่ โดยอ้างเหตุผลจากบทบาทความเป็นพ่อและแม่และเมื่อลูกต้องการแสดงความคิดเห็นความรู้สึกของตนเอง ซึ่งขัดแย้งจากความคิดของผู้ที่เป็นพ่อและแม่ ผู้ที่เป็นพ่อและแม่ก็ใช้วาทกรรมที่แสดงถึงความรุนแรงทำร้ายจิตใจลูก ได้แก่ “ลูกอกตัญญู” สิ่งเหล่านี้ล้วนนำไปสู่การเกิดบาดแผลของความรักได้ทั้งสิ้น

ในนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นบทบาทความเป็นพ่อและแม่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความ เป็นพ่อและแม่ที่มีแต่ความหวังและความปรารถนาดีต่อลูก ตัวละคร “พ่อแม่” ในนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นนางย้อย นางแยม นางสาวเกา นายบุญยืน แจ็กเซ็ง จึงเป็นตัวละครที่คอยกำกับวางแผนชีวิตให้ลูกทุกคน โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงความคิด ความรู้สึก หรือความต้องการของลูก บทบาทความเป็นแม่จึงนำไปสู่การสร้างบาดแผลของความรักให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งเป็นบาดแผลที่เกิดขึ้นจากความรักระหว่างแม่กับลูก บาดแผลทางใจของลูกที่ไม่สมหวังในความรักที่ลูกมีต่อชายคนรัก ดังตัวอย่างในนวนิยายเรื่องสุดแค้นแสนรัก

“ประยงค์กลับมาแล้ว ทิวไหมลูก”

“แม่ แม่ทำอย่างนี้ไปเพื่ออะไร แม่ต้องการอะไร”

“สะใภ้แม่ใครก็ได้ แต่ต้องไม่ใช่คนบ้านนั้น” เสียงนางแยมเย็นเฉียบและหนักแน่น

“ถ้าไม่ใช่คนบ้านนั้น ผมก็ไม่เอาคนบ้านไหนอีกแล้ว” ประยงค์เด็ดขาดสู้กับแม่บ้าง

“ทนเหงาได้ก็เอา แม่ไม่ว่าอะไร”

“แม่อย่าได้เที่ยวบังคับหรือหาใครมาให้ผมแล้วกัน”

“ทำไม หาเมียดี ๆ ให้ลูกชาย มั่นหน้าทีของแม่นะ แม่ต้องทำหน้าที่ของแม่”

“ผมไม่ต้องการ”

(จุฬามณี, 2563ค, น. 71)

จะเห็นว่านางแยมอ้างบทบาทของความเป็นแม่ที่จะบังคับให้ประยงค์ที่มีบทบาทของความเป็นลูกให้ทำในสิ่งที่นางแยมต้องการ โดยที่นางแยมไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของประยงค์ว่าประยงค์จะรู้สึกเสียใจที่ต้องเลิกกับนางอัมพร ขณะนี้นางอัมพรกำลังตั้งครรภ์ลูกของประยงค์ ซึ่งเป็นหลานของนางแยมด้วย บทบาทความเป็นแม่ของนางแยมที่ต้องการรักษาหน้ารักษาศักดิ์ศรีของตนจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่นำไปสู่การเกิดบาดแผลของความรักได้

นอกจากบทบาทของนางแยมในเรื่องสุดแค้นแสนรักที่สร้างบาดแผลของความรักที่เกิดจากบทบาทความแม่แล้ว นวนิยายเรื่องทุ่งเสนหาเป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่งที่แสดงให้เห็นบาดแผลของความรักที่เกิดจากบทบาทความเป็นพ่อแม่ ดังบทสนทนาที่ว่า

เมื่อพ่อกับแม่คุมเข้ม ยูพินก็รู้ชะตากรรมของตนเองแล้วว่า อยากรู้ก็คงหนีพิธีวิวาห์ไม่พ้น...การยอมจำนนทนเสียวิพากษ์วิจารณ์ที่เล็ดลอดขึ้นกระดานขึ้นมาในยามที่คนมาช่วยเตรียมของจัดงานแต่งงานพูดคุยกันจึงเป็นเรื่องเสมือนคมมีดกรีดซ้ำ ๆ ที่รอยแผลสด แต่ยูพินก็ไม่สามารถทำอะไรได้... “ลองชุดซะหน่อยไหม” หลังจากซักและจ้างให้นางสาส์รีดให้เรียบแล้ว นางทองหยดก็เข้ามาหาลูกสาวที่ซังตัวเองอยู่แต่บนเรือนโดยหาว่า ช่วงเวลานั้นยูพินก็เอาแต่มองดูแหวนทองที่นิ้วนางซังซายของตน คิดถึงคำพูดของไพฑูริย์ตอนที่สวมแหวนวงนี้ คิดถึงทางออกของปัญหา แต่ยูพินก็คิดไม่ออก...

(จุฬามณี, 2563ก, น. 187)

จากตัวอย่างข้างต้นตัวละครยูพินถูกบังคับให้แต่งงานกับไพรวลัย การแต่งงานในครั้งนี้เป็นการแต่งงานที่พ่อแม่ของยูพินต้องการ แม้ว่าพ่อแม่ของยูพินจะรู้ว่ายูพินรักกับไพฑูริย์ก็ตาม ยูพินพยายามทำทุกทางเพื่อที่จะไม่ต้องแต่งงานกับไพรวลัย แต่ก็ทำไม่สำเร็จ จึงต้องยอมทำตามในสิ่งที่พ่อแม่ต้องการ การถูกบังคับให้แต่งงานจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ยูพินมีบาดแผลของความรัก กล่าวคือถูกบังคับจากพ่อแม่ที่เป็นคนในครอบครัว ซึ่งควรจะเป็นคนที่เข้าใจความรู้สึกหรือความต้องการ แต่กลับไม่เป็นเช่นนั้น ขณะเดียวกันก็เกิดบาดแผลในใจที่ไม่สมหวังในความรักที่ตนมีต่อไพฑูริย์ อีกทั้งเมื่อแต่งงานแล้วยังมีสถานภาพเป็นที่สะใภ้ของคนที่ไม่รักด้วย นอกจากนี้จะสังเกตได้ว่าตัวละครยูพินในนวนิยายเรื่องทุ่งเสนหามีบทบาทเป็นลูก แต่เมื่อยูพินในนวนิยายเรื่องวาสนารัก เปลี่ยนบทบาทตนเองเป็นแม่ ก็รับรู้ว่าการถูกบังคับจากคนที่เป็นพ่อแม่รู้สึกอึดอัดใจมากเพียงใด เมื่อตนมีบทบาทเป็นแม่แล้วตนจึงไม่บังคับและไม่กระทำในสิ่งที่ตนเคยถูกกระทำมาก่อน และพยายามทำความเข้าใจในสิ่งที่ลูกของตนคิดและต้องการอย่างแท้จริง

นอกจากยูพินจะถูกบังคับและกดดันจากแม่แล้ว ยูพินถูกกดดันและบังคับจากพ่อด้วย ซึ่งปรากฏความขัดแย้งระหว่างพ่อกับลูก ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่เกิดจากนายบุญยืนพ่อของยูพินบังคับให้ยูพินแต่งงานกับไพรวลัย ซึ่งเป็นน้องชายของไพฑูริย์ การแต่งงานในครั้งนี้ไม่ได้เกิดจากความรัก จึงเป็นสิ่งที่ยูพินกับไพรวลัยต้องทำเพื่อให้นายบุญยืนรู้สึกสบายใจ และเป็นการทำตามความต้องการของนางสำภา ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า

“บวชไพฑูริย์แล้ว ที่นี้ก็แต่งยูพิน...” ด้วยสงสารกับชะตากรรมของลูกสาวทำให้น้ำตาเริ่มขอบตา

“เอ็งจะเสียใจอาตราบ่ทำไหม...มันได้กับไพรวลัยก็ดีแล้ว”

“แต่มันไม่ได้รักกัน เป็นเพราะแกแท้ ๆ ลูกถึงลำบาก”

“อูอะ...ถึงช้าไม่เป็นแบบนี้ อีสำภามันก็ไม่เอาอียูพินหรอก ถ้ามันจะให้ลูกมันแต่งงานกับอิจันทรมีรีที่มันจะบังคับลูกมันไม่ได้ เพียงแต่ความผิดของข้าคราวนี้ มันก็เลยมีข้ออ้างหาเมียให้ไอ้ไพรวลัย แล้วไอ้ไพรวลัยมันไม่ตีตรงไหน”

“ก็มันซาเป่ งานการมันทำได้ซะที่ไหน”

“ก็แค่ซาเป่ ไม่ได้เป็นคนขาด่วน ไม่ได้ขาดชักหน่อย บ้านมันมีเงิน มันจ้างเขาเอาก็ได้”

(จุฬามณี, 2563ก, น. 94)

จากบทสนทนาข้างต้นจะเห็นว่านายบุญยืนบังคับให้ยุพินแต่งงานกับไพฑูริย์ โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกหรือจิตใจของยุพินในฐานะของลูกสาว หากมองในสถานะความเป็นลูกของยุพิน ยุพินไม่อาจเลี้ยงที่จะไม่ทำในสิ่งที่พ่อของตนต้องการจึงต้องยอมฝืนใจทำตามความต้องการของพ่อ จะเห็นว่าเป็นการใช้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้เป็นพ่อกับลูกว่าพ่มีอำนาจเหนือกว่าลูก สามารถสั่งหรือให้ทำสิ่งใดก็ได้ที่พ่อปรารถนา การบังคับให้ลูกทำในสิ่งที่ไม่ได้เกิดจากความต้องการก็อาจจะเป็นจุดเริ่มต้นให้ความสุขของลูกลดน้อยลงอีกด้วย

นอกจากตัวละครยุพินในเรื่องทุ่งเสน่หาแล้ว ยังปรากฏตัวละครจันทร์ที่ถูกบังคับให้แต่งงาน ซึ่งการแต่งงานครั้งนี้ก็เป็นไปตามความคิดของพ่อแม่เช่นเดียวกับยุพิน แต่ปรากฏความแตกต่างระหว่างตัวละครยุพินกับตัวละครจันทร์ คือ จันทร์ ยอมทำตามในสิ่งที่พ่อแม่คิดและวางแผนให้ แต่ตนก็รู้สึกไม่สบายใจที่จะต้องแต่งงานกับไพฑูริย์ ผู้เป็นคนที่รักของเพื่อน (ยุพิน) ดังบทสนทนาที่ว่า

“แม่คิดว่า เราจะยอมแต่งงานกับฉันทหรือ”

“ทำไมจะไม่แต่งงาน มันรัก เอ๊ย พระเขารักและเชื่อฟังแม่เขาจะตายไป แล้วอีกอย่างแต่งงานแล้ว ก็เหมือนเรือล่มในหนอง ใครไม่ยอมได้เอ็งไปเป็นเมียก็ถือว่าโง่เต็มทนแล้ว”

“ป่วยการที่จะเถียงแม่..จันทร์จึงถอนหายใจเบา ๆ ก่อนจะค่อย ๆ ฝืนตัวเองลุกขึ้นเดินออกมาหาแม่ที่หันหน้าจวนเข้าไปหาข้าวกินในครัว.

“แม่ ฉันทสงสารยุพินจังเลย”

“เอ็งพูดกับแม่แบบนี้มาเป็นร้อยเป็นพันครั้งแล้วนะ” นางจำเรียงว่าพาลางจัดสำหรับก่อนจะยกกลางวงที่พื้น แล้วทรุดตัวลงนั่งตั้งหม้อข้าวมาวาง จันทร์ตักน้ำฝนในโอ่งมังกรวางลงข้างแม่ที่ตดข้าวใส่จานเตรียมตัวเปิบเข้าปาก”

(จุฬามณี, 2563ก, น. 155-156)

นางจำเรียง ผู้เป็นแม่ต้องการให้จันทร์แต่งงานกับไพฑูริย์เพื่อเพิ่มฐานะทางสังคมของนางจำเรียงให้มีคณนับหน้าถือตามากยิ่งขึ้น ขณะที่จันทร์ก็คิดและรู้สึกว่าเป็นการแต่งงานที่ไม่ได้เกิดจากความรักเนื่องจากไพฑูริย์รักยุพิน ตนไม่อาจแย่ง คนรักของเพื่อนได้ แต่เมื่อจันทร์ได้แต่งงานกับไพฑูริย์แล้ว ก็เกิดความหวาดระแวงว่าไพฑูริย์ยังคงมีความรักให้กับยุพินมากกว่าให้กับตน เหตุการณ์นี้จึงทำให้จันทร์เกิดบาดแผลที่เกิดจากความรักด้วย

สิ่งที่น่าสนใจ คือ นอกจากนางจำเรียงผู้เป็นแม่ต้องการให้จันทร์แต่งงานกับไพฑูริย์แล้ว ยังยึดเหยียดความคิดของตนเองให้จันทร์ ในความคิดของจันทร์คิดว่าไพฑูริย์ไม่ได้รักตน หากแต่งงานกันไปแล้วก็อาจทำให้ชีวิตคู่ของตนไม่ราบรื่นได้ แต่ความคิดของนางจำเรียงกลับแย้งความคิดของจันทร์ โดยใช้ประสบการณ์และความคิดของตนกล่าวกับจันทร์ว่า เมื่อแต่งงานกันไปและอยู่ด้วยกันก็จะเกิดความรู้สึกรักกันเอง อีกทั้งการแต่งงานของทั้งคู่ก็เกิดจากผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายตกลงกัน อีกทั้งในฐานะลูกย่อมรักแม่ ไพฑูริย์จึงยอมทำตามในสิ่งที่แม่ต้องการ ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาที่ว่า

“แม่...ฉันท ฉันท...” จันทร์อีก ๆ อัก ๆ เพราะใจจริงก็ไม่อยากให้เรื่องนี้ยุติลง แต่ว่างานนี้เธอจำเป็นต้องพูดเพื่อป้องกันตัวเองไว้ก่อน

“มีอะไรรี”

“เรื่องพี่ไพฑูริย์ ฉันทกลัว กลัวอนาคต กลัวพี่เขาเกลียดฉันท กลัวยุพินมันว่าเอาได้”

“จะกลัวอะไร เอ็งก็ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ อ้างว่าเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เขาจัดการกันเอง ไพฑูรย์มันก็คนหัวอ่อน มันรักแม่มันจะตาย เดียวพอแต่งงานแล้ว มันก็ไหลไปตามน้ำได้เอง”

(จุฬามณี, 2563ก, น. 74-75)

บทบาทความเป็นแม่ของแก้วใจในเรื่องทุ่งเสนหา แก้วใจทำหน้าที่เพียงแม่ที่คลอบุตรเท่านั้น แต่ไม่ได้เลี้ยงดูลูกด้วยตนเอง ให้นางสำเภาเป็นผู้เลี้ยงดู เนื่องจากการกระทำของแก้วใจในอดีตเป็นการกระทำที่สำคัญที่ส่งผลกันตล ซึ่ง เป็นลูกชายของแก้วใจ ต้องมีบาดแผลของความรัก เนื่องจากภูมิหลังของแก้วใจเป็นลูกสาวของนายก้อน ภรรยาของนายก้อนเสียชีวิต แก้วใจจึงเติบโตมาอย่างขาดการอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนจากผู้เป็นแม่ ส่วนผู้เป็นพ่อก็ดื่มเหล้าและออกไปทำมาหากินไม่ค่อยได้ใส่ใจดูแลลูกสาวนัก ความสัมพันธ์ระหว่างแก้วใจกับนางสำเภา มีลักษณะเป็นนายจ้างและลูกจ้าง นางสำเภาเอ็นดูแก้วใจจึงให้มาช่วยงาน แต่นางสำเภาก็ดูแลและเอ็นดูแก้วใจเหมือนกับลูกคนหนึ่งของตนเอง ในวันหนึ่งแก้วใจได้ไปเที่ยวงานวัด ขึ้นขอบพระเอกลิเกที่มาเล่นในงานวัดที่ชื่อไผ่ เทพทอง แก้วใจขาดความยับยั้งชั่งใจลง คำพูดหวานของไผ่ เทพทอง แก้วใจกับไผ่ เทพทอง ได้มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง ดังข้อความที่ว่า

“น้องก็ไม่คิดเหมือนกัน ไม่อยากเชื่อเลยว่าโลกทำไม่ถึงกลมอย่างนี้ แก้วใจกระซิบตอบ ‘ไผ่ เทพทอง’ ซึ่งพอเขาอยู่ในชุดพระเอกลิเกแล้วเขาก็คือผู้ชายในฝันของเธอ เธอที่ตั้งใจจะแต่งตัวให้สวยงามทำให้เขามองเห็น และเมื่อเขาเห็นว่าเธอสวย จึงไม่แปลกที่เขาจะมีความต้องการอย่างรุนแรงและด้วยมีเวลาอย่างจำกัด แรงบีบรัดจากตัวเขาก็ทำให้ใจของแก้วใจเตลิด ลืมผิดชอบชั่วดีหลังจากที่เขากรูกร่าหนักขึ้น จนแก้วใจที่จิตใจยังไม่เข้มแข็งก็พ่ายแพ้แก่ความต้องการของเขา กระทั่งพ่ายเสนหาจบลงโดยที่แก้วใจคิดว่ามันเป็นความฝัน แต่เขาก็เร่งสวมกางเกงที่หลุดลุ่ยพร้อมกับบอกแก้วใจที่เหนื่อยหอบและเจ็บระบมเพราะแรงเสนหาของเขา ระคนหวาดกลัวต่ออนาคตให้รับแต่งตัว

(จุฬามณี, 2563ก, น. 106)

เหตุการณ์กลับไม่ราบรื่น เมื่อแก้วใจตั้งครรรภ์กับไผ่ เทพทอง ไผ่ เทพทองไม่รับผิดชอบลูกในครรภ์ของแก้วใจ แก้วใจต้องเลี้ยงดูกันตลลูกของตนเองเพียงลำพัง เมื่อไพรวัลย์ทราบข่าวแก้วใจตั้งครรรภ์ ยอมรับแทนว่าตนเป็นพ่อของลูกแก้วใจ นางสำเภาและยุพินที่รู้ความจริงว่ากันตลแท้จริงแล้วเป็นลูกของไผ่ เทพทอง แต่ก็ต้องเก็บความลับนี้ไว้จนกระทั่งกันตลเติบโตขึ้น คนในสังคมเริ่มตั้งคำถามว่ากันตลเป็นหลานแท้ ๆ ของนางสำเภาจริงหรือไม่ ภายหลังเมื่อกันตลรู้ความจริงว่าตนไม่ใช่หลานแท้ ๆ ของนางสำเภา ทำให้กันตลรู้สึกเสียใจเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าเมื่อนางแก้วใจแม่ของกันตลไม่ได้ทำตามบทบาทหน้าที่ความเป็นแม่ส่งผลต่อการเกิดบาดแผลของความรักให้แก่ลูกได้เช่นกัน นอกจากนี้จะเห็นว่าบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ของคนรุ่นก่อนที่มีความขัดแย้งกันส่งผลต่อการเกิดบาดแผลของความรักสู่คนรุ่นลูก ในเรื่องวาสนารัก กันตลต้องรู้สึกสับสนในชีวิต เมื่อตนรู้สึกรักไกล่รุ่ง ซึ่งเป็นลูกสาวของนางดวงมณี ศรีนคร ภรรยาอีกคนหนึ่งของไผ่ เทพทอง ขณะนั้นทุกคนเข้าใจว่าไกล่รุ่งเป็นลูกสาวของไผ่ เทพทองกับนางดวงมณีด้วย เมื่อกันตลกับไกล่รุ่งเกิดความรักกันทำให้นางสำเภาและยุพินเห็นว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ผิดจารีต เนื่องจากทั้งสองคนเป็นพี่น้องกันทางสายเลือด ดังบทสนทนาที่ว่า

“น้องกันตลบอกกับป้าว่า เขาดูออกว่าไกล่รุ่งชอบเขา แต่เขาคงชอบไกล่รุ่งไม่ได้ที่ชอบไม่ได้ก็เพราะยายจำเรียงเที่ยวพูดไปทั่วว่าน้องกันตลไม่ใช่ลูกไพรวัลย์ เพราะหน้าตาน้องกันตลเราก็ดู ึ่ ึ่ กันอยู่ไม่ได้เหมือนคนทางนี้สักนิด...และคนที่ยายจำเรียงทักทักว่าน่าจะเป็นพ่อของน้องกันตลก็คือ พ่อไผ่ เทพทอง

พระเอกลิเก ที่ป่าเคยกามาเล่นเมื่อคราวนั้น เพราะร้องกันดีหน้าไปละม้ายคล้ายลูก ๆ ของพ่อไฟท...แม่ยุ
พินเห็นไม่ใช่รู้ว่าน้องกันตักกับดินทร์ เทพทองนะ คล้ายกันขนาดไหน...”

(จุฬามณี, 2563ช, น. 506-507)

นอกจากนี้เมื่อกันตพลไม่เคยได้รับความรักหรือการดูแลจากแก้วใจผู้เป็นแม่ แม้ว่านางสำเภาจะ
เลี้ยงดูกันตพลเหมือนหลานแท้ ๆ ของตนเองก็ตาม แต่ความคิดความรู้สึกของกันตพลก็ยังคงแสวงหา
ความรักและต้องเกิดความรู้สึกสับสนว่าแท้จริงแล้วตนเป็นลูกของใคร และเกิดความรู้สึกสับสนในจิตใจว่า
ความรักของตนกับใกล้รุ่งที่เกิดเป็นความรักแบบหนุ่มสาวจะผิดหรือไม่ และหากทั้งคู่เป็นพี่น้องกันจริง
ตนจะทำเช่นไร

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าตัวละครที่มีบทบาทความเป็นพ่อแม่ ซึ่งควรเป็นตัวละครที่มีบทบาทที่
เป็นผู้ที่ต้องมอบ ความรักความเข้าใจให้แก่ลูก แต่ในนวนิยายแสดงให้เห็นว่าบทบาทความเป็นพ่อแม่
กลับเป็นบทบาทที่ทำให้ลูกเกิดบาดแผลทางใจ ไม่สมหวังในความรัก ไม่มีความสุขในชีวิต บาดแผลทาง
ใจจะจางหายไปก็ต่อเมื่อ พ่อแม่เข้าใจและยอมรับว่าสิ่งที่ตนทำเป็นสิ่งที่ทำร้ายชีวิตของลูก ดังเช่น นาง
สำเภาในวัยชราจากเรื่องวาสนารักที่เข้าใจว่าในสิ่งที่ตนได้ทำไว้กับไพรวัลย์ ไพฑูรย์และยุพิน ครั้งที่ตนยัง
ไม่เข้าใจชีวิต (ในเรื่องทุ่งเสนหา) นับเป็นบทเรียน เป็นบททดสอบของชีวิต ดังบทสนทนาที่ว่า

“เรื่องนั้น ฉันลืมไปหมดแล้วป้ามันตั้งสามสิบกว่าปีแล้ว ไม่มีประโยชน์อะไรที่เก็บไว้ให้ทุกขใจ...”

“เอ็งนะไม่ลืมหรอก แต่เอ็งก็รู้ว่าแผลคราวนั้นกลายเป็นแผลเป็นที่จางจนไม่มีความเจ็บปวดแล้ว”

“ป้าก็ยังคงมคายอยู่เสมอ”

“เขาวากันว่า คนที่เป็นผู้เฒ่าที่สักแต่อยู่ยาวนาน ต่างกับผู้เฒ่าเพราะไม่ลืมนะตัวเองผ่านบทเรียน บท
ทดสอบของชีวิตอะไรมาบ้าง ป้าเก็บมาเป็นคติในการดำเนินชีวิตเสมอ”

“ต่อไปถ้าฉันแก่ตัวไป ฉันก็จะไม่แก่แบบป้า ไม่แก่กะโหลกกะลาให้เด็กมันมาได้”

(จุฬามณี, 2563ช, น. 507)

จะเห็นว่านางสำเภาในวัยชราได้พุดคุยเรื่องราวในอดีตที่เคยได้ทำให้อุพินต้องเศร้าใจและเกิดความ
เจ็บปวด แม้เวลาผ่านไปทั้งคู่อาจจะลืมสิ่งที่เคยกระทำต่อกันแล้วก็ตาม

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า บาดแผลของความรักที่เกิดจากบทบาทของความเป็นพ่อแม่ แต่จะ
พบว่านวนิยายทั้ง 4 เรื่องจะเน้นให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้เป็นแม่มากกว่าผู้เป็นพ่อ ทำให้เห็น
ลักษณะนิสัยของตัวละครผู้เป็นแม่ที่สอดคล้องกับลักษณะ “แม่ที่คอยบงการชีวิตของลูก” (อัญมณี ภัคดี
มวลงน และ คมสัน รัตนะสีมากุล, 2562, น.80) โดยเฉพาะการบงการชีวิตลูกในเรื่องของความรักและ
ชีวิตการแต่งงาน จะเห็นได้จากนางแย้มในเรื่องสุดแค้นแสนรัก บงการชีวิตความรักของประยงค์ ซึ่งต้อง
เลิกรากับอัมพร นางย้อยในเรื่องกรงกรรม บงการการเลือกคู่ครองของนายปทุม ประสงค์ กมล และ
มงคล ทำให้ลูกทั้งสี่คนไม่สมหวังในความรัก และนางสำเภาบงการการเลือกคู่ครองของไพฑูรย์กับไพร
วัลย์ ทำให้ไพฑูรย์ไม่ได้แต่งงานกับยุพิน ไพรวัลย์ที่ไม่ได้ต้องการแต่งงานกับยุพิน ก็ต้องแต่งงานตาม
คำสั่งของนางสำเภา ลักษณะของ “แม่ที่คอยบงการชีวิตของลูก” จึงเป็นเหตุให้เกิดบาดแผลของความรัก
ได้อย่างชัดเจน

1.2 บาดแผลของความรัก: ความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว

ในนวนิยายทั้ง 4 เรื่องพบว่า ตัวละครที่เป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกันมักจะมี ความขัดแย้งภายในครอบครัว ซึ่งความขัดแย้งที่ปรากฏในนวนิยายทั้ง 4 เรื่องนี้มักเกิดขึ้นจากบุคคลที่สามที่ได้เข้ามา ร่วมเป็นสมาชิกใหม่ในครอบครัว เช่น ลูกสะใภ้ ลูกเขย เกิดความขัดแย้งระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ และส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพ่อกับลูก ความขัดแย้งระหว่างแม่กับลูก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าความขัดแย้งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดบาดแผลของความรักร

ในนวนิยายเรื่องกรรมกรรณาเสนอภาพความขัดแย้งระหว่างพิไลกับเรณู ซึ่งเป็นลูกสะใภ้ของนาง ย้อย เหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพิไลกับเรณู เนื่องจากพิไลต้องพลัดการแต่งงานกับนายปฐม หรือ นายใช้ นายปฐมสร้างความสัมพันธ์กับเรณู และรับเรณูเป็นภรรยา พิไลจึงรู้สึกแค้นใจที่เรณูแย่งนาย ปฐมคู่หม้ายของเธอ ความขัดแย้งระหว่างพิไลกับเรณูเกิดขึ้นมาโดยตลอดหลังจากที่ทั้งคู่ได้มาอาศัยใน บ้านแม่ พิไลพยายามทำทุกทางที่จะให้นางย้อยรู้สึกรังเกียจเรณูให้มากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากเมื่อพิไล ทราบว่าเรณูทำเสน่ห์เพื่อให้นายปฐมหลงรัก พิไลพยายามเปิดเผยความจริงที่เรณูปิดบังไว้ให้ทุกคนได้ ทราบ โดยเฉพาะต้องการให้นางย้อยได้ทราบความจริง ความขัดแย้งดังกล่าวทำให้นางย้อย นายปฐมเกิด บาดแผลของความรักร เนื่องจากนางย้อยเริ่มวางใจ ไว้วางใจ และเชื่อใจเรณูมากขึ้นด้วยความจริงใจและการ กระทำที่เรณูตั้งใจมอบให้นางย้อย ส่วนนายปฐมรักเรณูอย่างแท้จริง เนื่องจากแม้ว่าเรณูจะถูกนางย้อยดู ถูกและรังเกียจ แต่เรณูก็ยอมรับทุกชั่วร่วมสุขกับนายปฐมแม้จะพบความยากลำบากในชีวิตคู่ก็ตาม บท สนทนาที่แสดงถึงความขัดแย้งระหว่างพิไลกับเรณู ดังนี้

“ซื่อน่าจะรู้อยู่แก่ใจดี อย่าให้ฉันต้องสาธยายเรื่องเลวทรามของซื่อให้ซื่อฟังหรอกนะ”

“อีพิไล!”

“มีอะไรอีเรณู” พิไลเค้นเสียงแล้วขีดหน้าขึ้นอย่างทำทนาย เพราะเมื่อไม่มี ‘คนกลาง’ อย่างแม่ผัว คอยห้าม คอยเข้าข้างเรณูซะแล้ว ถ้าถึงกับต้องลงไม้ลงมือกันจริง ๆ เห็นทีจะเป็นเรื่องสนุกอยู่ไม่น้อย เรณูกัดฟันกรอด นับหนึ่งถึงสิบ พิไลยังลอยหน้าลอยตาย้อวรามณ์

“พี่เรณู ผมขอถอนนะ พี่กลับบ้านพี่ไปเถอะนะ”

“ใช่ กลับบ้านแก่ไปซะ ไปอยู่ในที่ที่ได้มาเพราะเสน่ห์เล่ห์กลโน่น ที่นี่ไม่ยินดีให้แกมาเหยียบให้อัปมงคลมันเกิด” พิไลยั่วประสาทไม่เลิก และมันก็ได้ผล เรณูเลือดขึ้นหน้าจึงผลักรอกแล้วบอกว่า

“อัปมงคลอะไร”

“แกก็รู้กะหรั้นะ เข้าไปที่ไหนอัปมงคลก็ลงที่นั่นแหละ ยิ่งกะหรีใจคอสกปรกกับแบบแกด้วยแล้ว”

(จุฬามณี, 2560, น. 432)

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเรณูกับพิไล ซึ่งทั้งคู่เป็นลูกสะใภ้ของนางย้อย ทำให้สมาชิกใน ครอบครัวไม่มีความสุข พิไลมักจะแสดงตนว่าเป็นลูกสะใภ้ของนางย้อยที่มีศักดิ์ศรีเหนือกว่าเรณู เนื่องจากตนเป็นสะใภ้ที่ได้แต่งงานอย่างถูกต้องตามประเพณีและเป็นสะใภ้ที่ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจัดการให้ ส่วนเรณูเป็นสะใภ้ที่ไม่ได้แต่งงานตามประเพณีและไม่ใช้ลูกสะใภ้ที่นางย้อยยอมรับ ด้วยเหตุนี้พิไลมักจะ ใช้ความรุนแรงทั้งทางคำพูดและร่างกาย นอกจากนี้จะเห็นว่าพิไลเห็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นความ สะใจและความพึงพอใจ ดังความคิดของพิไลที่ว่า “ถ้าถึงกับต้องลงไม้ลงมือกันจริง ๆ เห็นทีจะเป็นเรื่อง สนุกอยู่ไม่น้อย” ซึ่งเป็นความคิดที่ทำให้เห็นว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ และ เมื่อเกิดขึ้นแล้วหากทำให้อีกฝ่ายหนึ่งในที่นี้ คือ เรณูเกิดความอับอายได้นับว่าพิไลเป็นฝ่ายชนะ และจะ

ทำให้พิไลได้รับความไว้วางใจจากนางย้อยเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย จากความขัดแย้งระหว่างลูกสะใภ้ทั้งสอง คนนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างแม่กับลูก ในที่นี้นางย้อยขัดแย้งกับนายปฐม ลูกชายคนโตด้วย

นอกจากนี้ความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัวส่งผลต่อสมาชิกของรุ่นลูกและรุ่นหลาน แม้ว่าความรู้สึกบาดหมางใจหรือความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัวจะจางหายไป แต่ก็ยัง ทำให้เกิดเป็นบาดแผลของความรักรุ่นลูกและรุ่นหลานต่อไปได้ ดังจะเห็นได้จากความขัดแย้งกันระหว่างนางสำเภากับยุพินในเรื่องทุ่งเสนาหา ส่งผลต่อการเกิดบาดแผลของความรักที่เกิดขึ้นกับกัณฑ์พล พรรณษา และใกล้รุ่ง ซึ่งเป็นหลานของนางสำเภาในเรื่องวาสนารัก ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างนางสำเภากับยุพิน ที่พูดถึงความขัดแย้งกันในอดีต

“เรื่องของแก้วใจ ไพรวลัย กับเรื่องของเอ็ง มันลุล่วงมาถึงเวลานี้แล้วที่เราเคยมีเรื่องบาดใจกันไว้ ปากก็ลืม ๆ ไปหมดแล้ว แต่เอ็งอาจยังไม่ลืม เพราะเอ็งเป็น ผู้ถูกป้ากระทำ...”

ยุพินยังคงนิ่งและปล่อยให้นางสำเภาอายุเจ็ดสิบกว่าพ่อกว่าหลานต่อไป...แต่นางสำเภากลับไม่ยอมพูดอะไรต่อเหมือนจะปล่อยให้ยุพินเป็นฝ่ายเผยความรู้สึกออกมาบ้าง...

“เรื่องนั้น ฉันลืมไปหมดแล้วป้ามันตั้งสามสิบกว่าปีแล้ว ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะเก็บไว้ให้ทุกข์ใจ”

“เอ็งนะไม่ลืมหรอก แต่เอ็งรู้ว่าแผลคราวนั้นกลายเป็นแผลเป็นที่จางจนไม่มีความเจ็บปวดแล้ว”

(จุฬามณี, 2563ช, น. 507)

ผู้วิจัยสังเกตว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของสมาชิกในครอบครัวมักเกิดจากตัวละครหญิงที่มีบทบาทเป็นแม่ ลูกสาว และสะใภ้ ส่วนบุคคลที่เป็นผู้ระงับความขัดแย้งหรือคลี่คลายสถานการณ์ให้ดียิ่งขึ้น มักเป็นตัวละครชายที่มีบทบาทเป็นพ่อ ลูกชาย และสามี ดังตัวอย่างบทสนทนาในนวนิยายเรื่องกรรมกรรมที่ว่า

“ไอ้ซา มึงกับกูมีเรื่องต้องคุยกันยาว”

“กินข้าวมาying ม้า เทียงพอดีเลย กินด้วยกันก่อน นิ่ง ๆ” กมลทำใจดีสู้เสือ

“หงุดหงิด ไม่หิว”

“หงุดหงิดเรื่องอะไร”

“ก็มึงกับเตี้ยมึงนะสิ สมรู้ร่วมคิดกันหลอกกู เฮียนะเฮีย รู้ทั้งรู้ว่าฉันเกลียดมัน เฮียก็ยังไปญาติดีกับมัน ทำแบบนี้มันเท่ากับตบหน้าฉันนะ เฮีย”

“ตบหน้าอะไร อาย้อย อีก็เป็นเมียอาตี่ใหญ่ อุ้มท้องหลานให้เรานะ”

“ม้า ๆ นิ่งก่อน กินน้ำก่อน อย่าไปพูดถึงเรื่องที่มันยังไม่เกิดขึ้นเลย”

“ม้า หงุดหงิดไปแล้วมันได้อะไรขึ้นมา ใครรู้เข้าก็เอาไปนินทา สาวใส่ให้กากินนะ ม้า อายเขานะ”

“กูไม่สน ไม่ต้องมาสอนกู”

(จุฬามณี, 2560, น. 65-66)

บทสนทนาข้างต้นเกิดขึ้นหลังจากที่นางย้อยทะเลาะกับเรณูเรื่องที่ว่าเรณูทำขนมไปขายในตลาด ทำให้นางย้อยโกรธมาก เนื่องจากชาวบ้านรู้ว่าเรณูเป็นสะใภ้ใหญ่ของตระกูล แต่ต้องมาเร่ขายขนม จะเห็นว่า แจ็กเซ็งและกมลได้พยายามพูดระงับความโกรธของนางย้อยที่มีต่อเรณูให้ลดน้อยลง นอกจากนี้ในนวนิยายแสดงให้เห็นว่าแจ็กเซ็งและกมลมีบทบาทที่คอยช่วยเหลือและพูดประนีประนอมให้นางย้อยกับเรณูเข้าใจเมื่อทั้งคู่ต้องขัดแย้งกัน

จากการศึกษาประเด็นบาดแผลของความรักกับความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว จะเห็นว่า บุคคลที่สามที่ร่วมเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ในครอบครัวมักจะนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งสมาชิกเดิมได้

ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวควรสื่อสารทำความเข้าใจในสิ่งที่อยู่ในใจเมื่อเกิดความขัดแย้งที่ทำให้เข้าใจไม่ตรงกัน เพื่อให้ความขัดแย้งเหล่านั้นคลี่คลายลงและลดความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

1.3 บาทแผลของความรักรัก: คุณค่าความรัก

บาทแผลของความรักรักที่เกิดขึ้นในนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง นับเป็นความทุกข์ที่ตัวละครได้รับ ซึ่งเชื่อมโยงกับค่านิยมเรื่องศักดิ์ศรีและความอับอาย ดังที่ กุสุมา รักษมณี (2550) ได้กล่าวถึง ความหมายของศักดิ์ศรีไว้ว่า จากการพิจารณาบริบทต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่าในภาษาไทยมีคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อเสียง ความสง่างาม และความยกย่องนับถืออยู่หลายคำ เช่น เกียรติยศ ศักดิ์ศรี และยังมีการสรรคำจากคำเหล่านี้เป็นเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ ยศศักดิ์ คำต่าง ๆ เหล่านี้บางทีใช้แทนกันได้ แต่บางทีก็มีความหมายเหลื่อมกันอยู่ โดยเฉพาะคำว่า ศักดิ์ศรี นั้น แฝงความหมายของความสำคัญของตัวตนอยู่ด้วย กล่าวได้ว่าศักดิ์ศรีเกิดจากความยึดถือมั่นในตัวตนเห็นว่าศักดิ์และสถานะของตนมีความสำคัญ จึงเกิดความภาคภูมิใจและตระหงางใจ

จากนิยามดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าตัวละครลดศักดิ์ศรีของตนเองเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็นคุณค่าความรัก ดังจะเห็นได้จากตัวละครจันทรในเรื่องทุ่งเสนหาพยายามให้ไพฑูรย์รักตน เนื่องจากไพฑูรย์ถูกนางสำเภานางจำเริญบังคับแต่งงาน ไพฑูรย์จึงจำใจแต่งงานกับจันทรและทำกิจการอาการเมินเฉยจันทร ทำให้จันทรรู้สึกเจ็บปวดใจทุกครั้ง สิ่งที่จันทรทำได้ก็คือการใช้ความอดทนและความรักมอบให้ไพฑูรย์ โดยปฏิบัติหน้าที่ภรรยาไม่ให้ขาดตกบกพร่อง คอยดูแลเอาใจใส่ไพฑูรย์เป็นอย่างดีผ่านการจัดเตรียมหุงหาอาหารใส่ปันโตไปให้สามถึงทุ่งนา ดังความว่าและเมื่อเห็นว่าเขายังไม่กลับมากินข้าวเข้าจันทรก็เริ่มร้อนใจ และที่สุดจันทรก็ต้องจัดข้าวปลาอาหารลงปันโตคว่ำร่มเดินตามแดดไปหาเขาที่ทุ่งนาแปลงที่นางสำเภายกให้เขาทำกิน...

(จุฬามณี, 2563ข, น. 376)

จันทรทำหน้าที่ภรรยาที่ดูแลเอาใจใส่สามีจากการส่งอาหารทั้งเช้าและกลางวันให้แก่ไพฑูรย์ตลอดระยะเวลาสามเดือน รวมถึงการทำหน้าที่ของภรรยาสนองอารมณ์ความต้องการทางเพศของสามี เพื่อให้ไพฑูรย์หันมาสนใจ เมื่อไพฑูรย์ละหน้าที่การงานจากการทำนามาให้ความใส่ใจจันทรมากขึ้น เมื่อรู้ว่าจันทรตั้งครรรค์ ดังบทสนทนาที่ว่า

จันทรที่นั่งดำน้ำพริกแกงอยู่ที่นอกชานเห็นไพฑูรย์ปั่นจักรยานหน้าตั่งเข้ามาในรั้วบ้านสีหน้าเบิกบานผิต ทุก ๆ วัน จันทรก็ถึงกับนิ่วหน้า...

“จันทร ๆ เอ็งเป็นอย่างไรบ้าง” ยังไม่ทันจะลงจากจักรยานไพฑูรย์ก็เอ่ยปากถามเสียงดัง จันทรชักสีหน้าจูงงไม่เข้าใจอาการดีใจจนออกนอกหน้าของเขา

“แพ้ท้อง ทำไมต้องแพ้ละพี” จันทรยังคงนั่งนิ่งแต่ว่าไพฑูรย์นั้นนั่งลงเคียงข้างและโผล่เข้ากอดจันทรจนแน่น

“แม่บอกว่าอาการของพีเหมือนจะแพ้ท้องแทนเมีย พีดีใจมากเลยจันทร เรากำลังจะมีลูกแล้วนะ พีจะได้เป็นพ่อคนแล้ว”

(จุฬามณี, 2563ข, น. 385)

จะเห็นว่าจันทรแสดงความเอาใจใส่ไพฑูรย์อย่างสม่ำเสมอ แม้เธอจะเกิดบาทแผลในใจตนเองที่ไพฑูรย์ไม่ใส่ใจดูแลเธอตามหน้าที่ของสามีในช่วงระยะเวลาที่แต่งงานกันมาได้หลายเดือน แต่จันทรก็พยายามทำหน้าที่ในฐานะภรรยาอย่างดีเสมอมาจนไพฑูรย์หันมาสนใจและแสดงถึงความห่วงใยเมื่อรู้ว่า

จันทร์ตั้งครุฑผ่านการสัมผัสด้วยการกอดจันทร์จนแน่นและเอ่ยคำพูดที่ทำให้จันทร์รู้สึกดีขึ้นในฐานะภรรยาคือ “ที่ตีใจมากเลยจันทร์ เรากำลังจะมีลูกแล้วนะ พึงจะได้เป็นพ่อคนแล้ว” แสดงให้เห็นว่าไพฑูรย์เห็นคุณค่าในสิ่งที่จันทร์มอบให้ ซึ่งก็เป็นคุณค่าของความรักที่เริ่มต้นจากบาดแผลของความรัก

สุดท้ายความพยายามของจันทร์เพื่อให้สามีรักประสบความสำเร็จ เมื่อไพฑูรย์บอกรักจันทร์เป็นครั้งแรก แต่เป็นการกล่าวคำหวานที่จันทร์ไม่มีโอกาสจะได้ยินอีกต่อไป เพราะจันทร์ตกเลือดหลังจากคลอดลูกสาวให้กับไพฑูรย์ ความว่า

พอลมหายใจของจันทร์ขาดหายไป เสียงร้องไห้ก็ดังผสานกัน ทารกที่เพิ่งลืมตาดูโลกก็ร้องไห้จ้า เช่นเดียวกับไพฑูรย์ที่กอดร่างไว้วิญญูณ แล้วละล่ำละลักด้วยน้ำตาพร่างพรูว่า “จันทร์ เอ็งทิ้งพี่ ทิ้งลูกไปไม่ได้นะ พี่รักเอ็งจนจันทร์ เอ็งได้ยินเสียงพี่ไหมจันทร์ จันทร์” ตอนนั้นเพื่อนบ้านที่ได้ยินเสียงผิดปกติในเรือนนางจำเรียงรีบลงจากเรือนมาดู แล้วพอรู้ว่าจันทร์ตกเลือดตาย ต่างร้องบอกกันไปเป็นทอด ๆ

(จุฬามณี, 2563ช, น. 484)

จะเห็นว่า ไพฑูรย์บอกรักจันทร์หลังจากที่จันทร์ ทำหน้าที่ของภรรยา ดูแลอาหารการกินให้แก่ไพฑูรย์โดยไม่ขาดตกบกพร่อง และเห็นความเสียสละ ความอดทนของจันทร์ในฐานะแม่ที่คลอดลูกจนปลอดภัย ไพฑูรย์จึงเสียใจมากที่สุดเสีย จันทร์ไปอย่างรวดเร็วและรู้สึกเสียใจที่ไม่เคยเห็นคุณค่าของความรักที่จันทร์มอบให้เร็วกว่านี้

ในขณะที่เดียวกันจะเห็นว่าที่ผ่านมามีจันทร์ได้พยายามลดศักดิ์ศรีของลูกผู้หญิง เพื่อให้ไพฑูรย์รักและยอมรับจันทร์ในฐานะภรรยา ซึ่งเป็นสิ่งที่จันทร์คาดหวังในชีวิตการแต่งงาน แม้ว่าการแต่งงานครั้งนี้จะเป็นการแต่งงานที่เกิดจากการถูกบังคับก็ตาม ดังนั้นการกระทำของจันทร์จึงย้ำให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการจะได้รับความรักจากสามี จันทร์ต้องยอมลดศักดิ์ศรีความเป็นผู้หญิงและพยายามทำทุกอย่างเพื่อให้ไพฑูรย์สามีของตนได้เห็นคุณค่าความรักที่ตนมีเริ่มต้นจากบาดแผลของความรัก

2. ปัญหาโครงสร้างทางสังคมกับการเกิดบาดแผลของความรัก

2.1 ปัญหาโครงสร้างครอบครัวในนวนิยายของจุฬามณี

จากการศึกษาบาดแผลของความรักกับโครงสร้างทางสังคมจะพบว่า โครงสร้างครอบครัวที่ปรากฏอย่างชัดเจนในนวนิยายของจุฬามณีทั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ สุดแดนแสนรัก กรงกรรม ทูงเสนหา และวาสนารัก ผู้แต่งเลือกนำเสนอโครงสร้างครอบครัวที่เป็นครอบครัวขยาย เช่น ครอบครัวของนางแย้ม ครอบครัวของนางย้อย ครอบครัวของนางสำเภา ครอบครัวของยุพิน เป็นต้น บางครอบครัวเป็นที่นับถือหรือยอมรับในสังคม ซึ่งเป็นไปตามฐานะทางการเงินของครอบครัว ทั้งนี้ฐานะทางการเงินจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความคิดค่านิยมเรื่องศักดิ์ศรีและความอับอาย เช่น ครอบครัวของนางย้อยในนวนิยายเรื่องกรงกรรมเป็นครอบครัวที่เป็นที่รู้จักของสมาชิกในอำเภอชุมแสง ครอบครัวของนางย้อยมีกิจการร้านค้า และมีโรงสีข้าวที่ให้ลูกทั้งสี่คนช่วยดูแลกิจการ มีฐานะทางการเงินที่มั่นคง ดังนั้นหากเกิดเหตุการณ์ใดหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงใดในครอบครัวก็จะเป็นที่จับตามองและมักจะเป็นที่พูดถึงอยู่เสมอ อีกทั้งยังทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องระมัดระวังการกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความอับอายดังจะเห็นได้จากเมื่อนายปทุม หรือนายใช้กลับมาที่บ้านได้พาเรณูกลับมาในฐานะภรรยาของตน สมาชิกในอำเภอชุมแสงก็จะพูดถึงและทราบบานางย้อยไม่ยอมรับเรณูเป็นลูกสะใภ้ เนื่องจากเรณูเคยมีอาชีพเป็นผู้หญิงขายบริการมาก่อน เมื่อเรณูทำขนมขายก็ทำให้คนในตลาดตั้งคำถามว่า เรณูเป็นถึงลูกสะใภ้ของนางย้อย ซึ่งมีฐานะร่ำรวย แต่กลับให้ลูกสะใภ้มาหาบเร่ขายขนม จึงทำให้นางย้อยและเรณูต้องตอบ

คำถามกับคนในสังคมด้วย ขณะเดียวกันนางย้อยเองก็ต้องคอยรักษาหน้าของตนเองไม่ให้เป็นที่น่าอับอายและเป็นที่ครหาของคนในสังคมว่าตนเองเป็นแม่สามีที่ทำร้ายลูกสะใภ้ ดังนั้นจะเห็นว่าสถานภาพทางครอบครัวที่อิงอยู่กับสถานภาพทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นางย้อยนับว่าเป็นครอบครัวคนจีน การมีลูกสะใภ้ที่คนไทย อีกทั้งแต่เดิมยังคงทำอาชีพผู้หญิงขายบริการมาก่อน จึงทำให้นางย้อยรู้สึกอับอายมากยิ่งขึ้น เหตุดังกล่าวจึงมีผลต่อการรักษาศักดิ์ศรีและการหลีกเลี่ยงจากความอับอาย ซึ่งทำให้สถานภาพทางครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ตัวละครนางย้อยมักจะนำมาใช้ตัดสินใจเพื่อกระทำในสิ่งที่เป็นการรักษาศักดิ์ศรีของตนมากกว่าจะคำนึงถึงความคิดความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัว

“แล้วนี่ก็อย่างไร ให้สะใภ้ใหญ่หาบขนมขายละ แม่ย้อย”

พอได้ยินคู่สนทนาถามความ ‘ในใจ’ เหมือนไม่รู้ความ ‘ในบ้าน’ นางย้อยก็รู้สึกเหมือนโดนทุบเข้าที่หน้าอก เพราะคนในตลาดชุมแสงนั้นรู้ว่บ้านตระกูลแบ้มีฐานะความเป็นอยู่อย่างไร สะใภ้ของตระกูลแบ้นั้นจะต้องประพฤติตัวเช่นไรถึงจะคู่ควรเหมาะสม

เป็นจริงอย่างที่กมลว่าไว้ บางทีการด่าว่าเรณูก็เหมือนตบหน้าตัวเองกลางตลาด เหมือนสาวไส้ให้กา กิน เรื่องที่เกิดขึ้นนี้ไม่ใช่เรื่องเฉพาะคนในบ้าน แต่เป็นเรื่องที่คนนอกบ้านมองเห็น อยากรู้ความเป็นไป และเก็บเอาไปพูดขบขัน

จะตอบว่าอย่างไรดี ถึงจะไม่ทำให้ตัวเองนั้นกลายเป็นแม่ผู้ใจร้ายในสายตาของคนทั่ว ๆ ไป

(จุฬามณี, 2560, น. 79-80)

จากบทสนทนาข้างต้นจะเห็นว่าตำแหน่งสถานภาพทางสังคมของนางย้อยทำให้นางย้อยต้องรักษาภาพลักษณ์ของตนเองที่ต้องการให้คนในสังคมยอมรับ ภาพที่นางย้อยต้องการให้คนยอมรับคือแม่สามีที่ดูแลลูกสะใภ้อย่างเท่าเทียมกัน คำตอบที่นางย้อยให้ คือ “อยากให้เราฝึกตัวเองก่อน อีเป็นลูกคนไทย ถ้าให้เข้ามาอยู่ในร้านเลยจะสบายเกินไป ฉันคิดอย่างนี้” นางย้อยรู้สึกโล่งใจที่หาทางออกให้คำถามนั้นได้ (จุฬามณี, 2560, น. 80) คำตอบดังกล่าวของนางย้อยแสดงให้เห็นว่าความคิดในเชิงโครงสร้างทางสังคม จะเห็นว่านางย้อยเป็นครอบครัวคนจีน ส่วนเรณูเป็นคนไทย เมื่อเรณูเข้ามาอยู่ในครอบครัวของตนที่เป็นคนจีนก็จะต้องมีความอดทน ไม่ใช้รักความสบายเท่านั้น ดังเช่นคนจีนมักจะอดทนสร้างเนื้อสร้างตัวจากความยากลำบาก ไม่ได้มีนิสัยรักความสบาย

จะเห็นว่าการที่เรณูออกหาบเร่ขายขนมในความคิดของเรณูเห็นว่าเป็นอาชีพที่จะทำให้ตนมีศักดิ์ศรีมากขึ้น แต่ขณะที่สถานภาพของตนเองที่เป็นสะใภ้ใหญ่ของนางย้อย การหาบเร่ขายขนมกลายเป็นอาชีพที่ไร้ศักดิ์ศรีและเป็นการประพฤติที่ไม่เหมาะสมในความคิดของนางย้อย

นอกจากนี้ครอบครัวนางย้อยมีสถานภาพระดับสังคมที่สูงกว่าสมาชิกอื่น ๆ ของสังคมก็เป็นสิ่งที่นางย้อยใช้เป็นอำนาจในการต่อรอง เพื่อให้ตนมีสิทธิ์ที่จะคิดจะทำในสิ่งที่ตนต้องการได้ โดยการอ้างถึงการรักษาชื่อเสียงของครอบครัวไว้ แม้ว่าความคิดหรือการกระทำนั้นจะเป็นการสร้างบาดแผลให้เกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวของตนเองก็ตาม เมื่อนางย้อยไม่ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการจึงทำให้เกิดความรู้สึกอับอาย ในขณะที่ตัวนางเองก็เกิดบาดแผลทางใจด้วยเช่นกัน

ครอบครัวของนางสำเภาในนวนิยายเรื่องทุ่งเสนหาเป็นครอบครัวขยายที่มีฐานะทางการเงินมั่นคง มีที่นาที่ดินหลายแปลง ซึ่งนางสำเภาได้นำฐานะทางการเงินของตนมาใช้เป็นอำนาจในการต่อรอง และแสดงให้เห็นความคิดเรื่องศักดิ์ศรีที่เหนือกว่า เพื่อให้บุคคลอื่นกระทำในสิ่งที่ตนต้องการด้วย เช่น

เหตุการณ์ที่นายบุญยืน พ่อของยุพินติดหนี้นางสำเภา นางสำเภาก็ได้ใช้เงินนี้เพื่อชดเชยความรักระหว่างยุพินกับไพฑูรย์ และให้ยุพินมาแต่งงานกับไพฑูรย์แทน ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาที่ว่า

“ไปบ้านน้ำสำเภา ไปเลื่อยไม้” เลื่อยไม้ เตรียมตัวปลูกเรือนหอให้ไพฑูรย์กับ ยุพินตามที่นายบุญยืนไปขอไว้ นอกจากนั้นนายบุญยืนยังขอให้นางสำเภายกหนี้ห้าพันให้ ซึ่งก็เหมือนเป็นการยกที่ดินแปลงนั้นคืนมาให้กับยุพินด้วย นางสำเภารับปาก แต่ว่าเรื่องที่ดินนั้น จะต้องหลังจากที่ยุพินแต่งงานกับไพฑูรย์เรียบร้อยแล้ว แต่ว่างานนี้ นางสำเภาก็บอกกับใคร ๆ ว่าเลื่อยไม้เก็บไว้ใช้ แต่คนอื่น ๆ รวมถึงไพฑูรย์นั้นรับรู้กันว่าที่นางสำเภาเลื่อยไม้นั้น เพราะต้องการนำมาสร้างเรือนหอให้ไพฑูรย์กับยุพิน...

(จุฬามณี, 2563ก, น. 30)

จะเห็นว่าครอบครัวของยุพินมีฐานะทางการเงินที่ต่ำกว่าครอบครัวของนางสำเภาทำให้ต้องยอมจำนนและตกอยู่ในอำนาจเป็นรอง จึงต้องทำตามที่นางสำเภาต้องการ แม้ว่ากรกระทำนั้นจะทำให้ยุพินเกิดบาดแผลของความรัก ยุพินไม่ได้แต่งงานและใช้ชีวิตคู่กับไพฑูรย์ หลังจากนั้นความขัดแย้งระหว่างยุพินกับนางสำเภาก็มีเพิ่มมากขึ้น

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าครอบครัวของนางย้อยและครอบครัวของนางสำเภา มีสถานภาพทางสังคมระดับชุมชน ทำให้ทั้งสองครอบครัวจำเป็นต้องรักษาศักดิ์ศรีของตนไว้ และยิ่งสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางสังคมให้เกิดขึ้น

2.2 ปัญหาคุณค่าความเป็นหญิงกับการมีพื้นที่ทางสังคม

ในนวนิยายสุดแค้นแสนรัก วรรณกรรม พงศนันทา และวาสนา ให้ความสำคัญกับตัวละครหญิงที่มีบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย ทั้งบทบาทความเป็นแม่ บทบาทความเป็นลูก และบทบาทความเป็นภรรยา นอกจากนี้ตัวละครหญิงในนวนิยายทั้ง 4 เรื่องได้แสดงถึงการต่อสู้เพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับในสังคม แม้ว่าตนเองจะเป็นผู้ถูกรังแก ปัญหาคุณค่าความเป็นหญิงกับการมีพื้นที่ทางสังคมนี้สัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องเพศภาวะ ดังที่ อรรถชัย เทียยุระ (2561, น.20) กล่าวว่า “เพศภาวะ หมายถึง ลักษณะความเป็นหญิงเป็นชายที่ไม่ได้ถูกกำหนดโดยระบบสรีระหรือชีวภาพ (sex) แต่ถูกกำหนดจากบรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งมีอิทธิพลต่อความเป็นหญิงเป็นชายในแง่มุมต่าง ๆ” ตัวละครหญิงในนวนิยายทั้ง 4 เรื่องมักจะถูกกำหนดพื้นที่ทางสังคม ถูกตัดสินประเมินค่าว่าสิ่งที่ทำนั้นดีหรือไม่ดีจากบรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น เรณูที่ถูกพี่เขยข่มขืนใจจนตั้งครรภ์ ทำให้เรณูไม่อาจอยู่ที่บ้านได้ เพื่อให้ตนเองพ้นจากความอับอายที่ถูกสังคมตราหน้าว่าแย่งสามีของพี่สาว เมื่อเรณูต้องออกเผชิญชีวิตเพียงลำพังทำให้เรณูต้องตัดสินใจเป็นผู้หญิงขายบริการ ซึ่งเป็นอาชีพที่สมาชิกในสังคมไม่ยอมรับ จนกระทั่งเมื่อเรณูได้พบกับนายปทุม ก็คิดที่จะสร้างชีวิตคู่และสร้างครอบครัวอย่างจริงจัง แต่เมื่อนายปทุมพาเรณูกลับมาพบนางย้อย นางย้อยก็ไม่ได้แสดงการต้อนรับ และยังรังเกียจดูถูกเรณู สมาชิกในอำเภอชุมแสงก็ซุบซิบนินทา เรณูต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ตนมีพื้นที่ทางสังคมและให้สมาชิกในสังคมยอมรับ เรณูจึงได้หาบเร่ขายขนมหวาน นางย้อยก็ไม่ได้เห็นด้วยกับการที่เรณูทำขนมขาย เนื่องจากทำให้ภาพลักษณ์ของนางย้อยเป็นแม่สามีที่ปล่อยปละละเลยลูกสะใภ้ แต่เรณูก็ไม่ได้สนใจว่านางย้อยจะคิดอย่างไร อีกทั้งยังเห็นว่าเป็นทางหนึ่งที่ทำให้เธอมีรายได้แม้จะไม่มากนักแต่ก็เป็นอาชีพที่สุจริต ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาที่ว่า

“เรณู พูรงนี่เธอก็ทำมาเพิ่มอีกสักหน่อย” แม่ค้าขายข้าวเหนียวสังขยาเจ้าประจำที่ยังขายของตนไม่หมดแนะนำ

“ทำมาเยอะ ถ้าขายไม่หมด ฉันก็ต้องหาไปทั่วตลาดนะสิ ทำน้อย ๆ ให้คนแย่งกันซื้อแบบนี้ว่าจะดีกว่า”

ก่อนหน้านั้นมีคนมาซื้อ มาคุยด้วยแล้วถามไถ่ว่ามาจากที่ไหน บางคนพอรู้ว่าเป็น ‘สะใภ้’ ของนาง ย้อย เจ้าของร้านค้าส่งใหญ่โต ก็ถามตรง ๆ ว่า ‘เจ้าแก้อยู่ แม่ผิวเธอนึกอย่างไรให้เธอมาขายขนมหาบเร่’ ประโยคนี้ เรณูตอบไม่ได้ในทันที หญิงสาวได้แต่ยิ้ม แล้วเปลี่ยนเรื่องคุย โดยใจก็คิดว่า ตอนนี้เธอไม่ใช่เรณู ลูกแม่เรไร ผู้มีพี่น้องเป็นโขงอีกแล้ว จะทำอะไรก็ต้องนึกถึงหน้าแม่ผิวด้วย แต่อีกใจก็คำนวณว่า ถึงจะหาบเร่กระเตี้ยกระจาตไปทั่ว แต่มันก็เป็นอาชีพสุจริต โยจะต้องสนใจความรู้สึกใคร ในเมื่อนาง ย้อยก็ไม่ได้สนใจความรู้สึกของเธอเลยสักนิด

(จุฬามณี, 2560, น. 80-81)

นอกจากตัวละครเรณูในนวนิยายเรื่องกรรมกรรมแล้ว ตัวละครยุพินก็เป็นตัวละครหญิงอีกตัวหนึ่งที่ต้องเผชิญกับความอับอาย และต้องต่อสู้เพื่อให้ตนได้กลับมาามีคุณค่าของความเป็นหญิงและเพื่อให้มีพื้นที่ทางสังคมอีกครั้ง จะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่หลังจากที่ไพรวัลย์เสียชีวิตจากการตกเรือและน้ำเมาในคืนวันสงกรานต์เข้าร่วมกับยุพิน และได้จัดงานศพของไพรวัลย์เรียบร้อยแล้ว ยุพินได้ต่อสู้ชีวิตด้วยการเลือกทางเดินของตนเองให้พ้นจากความยากจนด้วยการออกจากหมู่บ้านหนองน้ำผึ้งไปเรียนเสริมสวยในหลักสูตรชั้นสูง ด้วยหวังว่าจะมีโอกาสในการเปิดร้านเสริมสวยของตนเองในหนทางข้างหน้า ดังความว่า “และช่วงนี้ยุพินกับสุขเสมอที่เรียนจบหลักสูตรชั้นสูงแล้วก็โครงการแข่งร้านเก่าของรุ่นพี่ ซึ่งเป็นภรรยานายตำรวจและจะย้ายตามสามีไปอยู่ที่อื่น” (จุฬามณี, 2563, น. 372-373) จะเห็นว่า ยุพินเลือกมาเรียนเสริมสวยที่อำเภอปากน้ำโพ ยุพินได้วางแผนกับสุขเสมอเพื่อนร่วมเรียนเสริมสวยด้วยกันมาจะแข่งร้านเก่าของรุ่นพี่เพื่อเปิดร้านเสริมสวย ยุพินเปิดร้านเสริมสวยได้สำเร็จ และตั้งชื่อร้านว่า “ยุพินบิวตี้ซาลอน” มีลูกค้ามากมาย จะเห็นว่าในความคิดของยุพินการมีอาชีพที่มั่นคง หารายได้ด้วยความรู้ความสามารถของตนเองจะทำให้ตนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคมและมีพื้นที่ทางสังคมด้วย แม้ว่าผู้กองนิพัฒน์ทหารหนุ่มที่มาหลงรักยุพินจะเสนอช่วยเหลือเรื่องเงินในการเปิดร้านให้แก่ยุพินครอบครัวเพียงผู้เดียว ยุพินจึงปฏิเสธไป ดังความว่า

“ก็ใช่ว่าฉันจะทิ้งร้านนี้ซะเมื่อไหร่ละ อย่างไรฉันก็ต้องหาเงินคืนหุ้นเธอแน่ ๆ” อันที่จริงผู้กองนิพัฒน์คิดจะช่วยเรื่องเงิน แต่ยุพินปฏิเสธ เพราะเงินที่คืนกับสุขเสมอนั้นไม่ก็พันบาท ถ้าตั้งใจเก็บเงินจริง ๆ จัง ๆ รู้จักประหยัดเรื่องเครื่องแต่งตัวตามประสาสาว ๆ ไม่เกินหนึ่งปีก็คืนหุ้นให้สุขเสมอได้แน่ ๆ.

(จุฬามณี, 2563, น. 413)

ยุพินเป็นเจ้าของร้านเสริมสวยและขยันหมั่นเพียรทำให้เธอมีฐานะทางการเงินและฐานะทางสังคม เมื่อมีโอกาสจากลูกค้าเข้ามา มาก ยุพินรีบคว้าโอกาสในการหารายได้อยู่เสมอ การที่ยุพินพยายามต่อสู้เพื่อให้ตนเองมีพื้นที่ทางสังคม เนื่องจากยุพินเคยมีประสบการณ์ที่ต้องอยู่กับความยากจน และความยากจนนี้เองเป็นปัจจัยที่ทำให้พ่อแม่ของยุพินต้องทำตามคำที่นางสาวร้องขอให้ยุพินแต่งงานกับไพรวัลย์ เพื่อเป็นการปลดหนี้ที่ติดไว้ นอกจากนี้ยุพินเข้าใจและยอมรับในความจริงของชีวิตที่ไม่มีอะไรแน่นอน ทุกสรรพสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลงได้ แม้แต่ผู้กองนิพัฒน์ชายหนุ่มข้าราชการทหารที่มาหลงรักยุพิน และคิดจะหมั้นหมายแต่งงานกันในอนาคต ยุพินก็ไม่หวังพึ่งพาผู้ชาย และคิดว่าชีวิตของตนเองควรหารายได้เลี้ยงตนเองดีที่สุด อย่าไปคาดหวังกับผู้อื่น เพราะหากไม่เป็นดังหวังจะทำให้ยุพินเกิดบาดแผลใน

ใจได้เหมือนในอดีตที่ตนเองมีฐานะยากจนและถูกมองว่าไม่คู่ควรกับไฟทิวรี่ที่มีที่นาและเงินทองมากมายในหมู่บ้านหนองน้ำผึ้ง สิ่งนี้จะทำให้ตนเองไม่มีพื้นที่ทางสังคมอีก

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นจะเห็นว่าในนวนิยายของจุฬามณีได้นำเสนอปัญหาโครงสร้างครอบครัว จะเห็นว่าศักดิ์ศรีและความอับอายของสมาชิกในครอบครัว และความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว นำไปสู่การเกิดสัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัวที่ไม่ดี นอกจากนี้ยังเห็นถึงปัญหาคุณค่าความเป็นหญิงกับการมีพื้นที่ทางสังคม ซึ่งจะเห็นว่าตัวละครหญิงหลายตัวในนวนิยายของจุฬามณีต้องดิ้นรนต่อสู้กับการพ้นจากความอับอาย คำครหาของคนในสังคม เพื่อให้ตนเองนั้นมีที่ยืนในสังคมสืบเนื่องมาจากความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ ทำให้ผู้หญิงต้องหาพื้นที่ในสังคมแม้ว่าตนเองจะเป็นผู้ถูกกระทำก็ตาม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยจะเห็นว่านวนิยายของจุฬามณีทั้ง 4 เรื่องนี้นำเสนอบาดแผลของความรักและภาพปัญหาสำคัญของสังคมไทย คือ บาดแผลของความรักที่มักจะเกิดขึ้นจากสมาชิกในครอบครัว เกิดเป็นปัญหาครอบครัวที่สัมพันธ์กับลักษณะโครงสร้างของสังคมไทย

ในนวนิยายทั้ง 4 เรื่องนำเสนอปัญหาความบกพร่องของครอบครัวที่เกิดจากตัวละครหญิง มักเกิดจากตัวละครที่มีบทบาทเป็นแม่ ซึ่งตามโครงสร้างทางสังคมผู้ที่มีสถานภาพเป็นแม่มักแสดงว่าตนมีอำนาจเหนือผู้ที่มีสถานภาพเป็นลูก ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้หญิง (แม่) เป็นผู้สร้างปัญหาหรือเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในครอบครัว ดังตัวอย่างตัวละครหญิงในนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง เช่น นางแยมในนวนิยายเรื่องสุดแค้นแสนรักในบทบาทหน้าที่ความเป็นแม่ที่มีความอาฆาตแค้นครอบครัวของอัมพรที่เป็นลูกสะใภ้ของตน ทำให้ประยงค์ลูกชายคนโตของตนต้องเลิกรากับอัมพร ยุยเหตุไม่มีพ่อแม่คอยเลี้ยงดู นางย้อยในนวนิยายเรื่องกรรมกรรมในบทบาทหน้าที่ความเป็นแม่ที่คอยบังคับและบงการชีวิตของลูก ทำให้ลูกทุกคนต้องใช้ชีวิตอย่างไม่มีความสุข เรณูและพิไลในบทบาทหน้าที่ความเป็นภรรยา มักจะทะเลาะเบาะแว้งกัน เรื่องสามมี พิไลมักจะหาเรื่องประยงค์ผู้เป็นสามี เมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ตนต้องการ นางสำเภาในนวนิยายเรื่องทุ่งเสนหาในบทบาทหน้าที่ความเป็นแม่ได้ยุยงและวางแผนการให้ไฟทิวรี่กับยุยพิณเข้าใจผิดกัน บังคับให้ไฟทิวรี่แต่งงานกับจินดา และไพรวลัยแต่งงานกับยุยพิณ ทำให้ทั้งสี่คนใช้ชีวิตอย่างไม่มีความสุข นางดวงมณีในเรื่องวาสนารักในบทบาทหน้าที่ความเป็นแม่ปิดบังความจริงที่ว่าใกล้รุ่งไม่ใช่ลูกของตนกับไพเทพทอง ทำให้กันตพลต้องเข้าใจผิดว่าตน ซึ่งเป็นลูกชายของไพเทพทองกับแก้วใจ มีความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยาใกล้รุ่ง ทั้ง ๆ ที่เป็นพี่น้องสายเลือดเดียวกัน ทำให้ใกล้รุ่งรู้สึกเสียใจจนคิดฆ่าตัวตาย ขณะที่กันตพลต้องหนีไปใช้ชีวิตเพียงลำพัง ดังนั้นจะเห็นว่านวนิยายทั้ง 4 เรื่อง นำเสนอให้เห็นอย่างชัดเจนว่าปัญหาความบกพร่องของครอบครัวเกิดจากตัวละครหญิง ซึ่งนำไปสู่ประเด็นของการใช้อำนาจของตัวละครหญิงในบทบาทของความเป็นแม่ในลักษณะของการครอบงำ อำนาจของผู้เป็นแม่ในนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง มักใช้อำนาจในลักษณะของการครอบงำและมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของสามีและลูก ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นใหญ่ของผู้หญิงในพื้นที่บ้าน ดังจะเห็นได้จากนางแยมในนวนิยายเรื่องสุดแค้นแสนรักต้องคอยดูแลรักษาที่นา คอยหุงหาอาหารให้ลูก ๆ รับประทาน นางย้อยในนวนิยายเรื่องกรรมกรรมคอยดูแลงานบ้านและหุงหาอาหาร ดูแลกิจการร้านขายของชำ ดูแลกิจการโรงสีข้าว และมีอำนาจตัดสินใจได้ว่าจะให้ลูกชายคนโตดูแลกิจการในส่วนใด นางสำเภาในนวนิยายเรื่องทุ่งเสนหากอยดูแลงาน

บ้านและดูแลรักษาที่นาให้ลูก ๆ เป็นผู้ลงแรง นางดวงมณีในนวนิยายเรื่องวาสนารักคอยดูแลรักษาคณะ
ลูก และหางานให้กับคณะลูกหลังจากที่เฒ่า เทพทอง เสียชีวิต

การที่นวนิยายทั้ง 4 เรื่อง แสดงให้เห็นการใช้อำนาจของผู้เป็นแม่ เมื่อแม่ใช้อำนาจครอบงำหรือเกิด
ความขัดแย้งกับลูกสะใภ้หรือความเข้าใจผิดระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ ผู้ที่จะห้ามไม่ให้เกิดความขัดแย้ง
ก็จะเป็นตัวละครชาย ดังจะเห็นได้จากในเรื่องกรงกรรม เจ๊กเซ่งผู้เป็นสามี นายปทุม และนายกลม ผู้เป็น
ลูกของนางย้อยคอยเป็นคนกลางห้ามไม่ให้นางย้อยทำร้ายเรณู นายประยงค์ที่ต้องคอยห้ามไม่ให้
นางแย้มผู้เป็นแม่ตำหนิต่อว่าอัมพร แต่ท้ายที่สุดแล้วตัวละครชายเหล่านี้ก็ไม่สามารถห้ามได้สำเร็จ

จากการศึกษาพบว่าปัญหาที่ปรากฏในนวนิยายแสดงให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม คือ ปัญหาใน
เชิงโครงสร้างของครอบครัว ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งจะเห็นได้จากสมาชิกของครอบครัว โดย
ยึดโยงอยู่กับค่านิยมเรื่องศักดิ์ศรีและความอับอาย รวมถึงการแสดงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีต่อกัน
ของสมาชิกในครอบครัว ในงานวิจัยนี้จึงขอเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้ดังนี้ จะเห็นว่า
ปัญหาของครอบครัวแต่ละครอบครัวเป็นปัญหาเฉพาะและแตกต่างกัน จุดเริ่มต้น คือ การสร้างจิตสำนึก
ร่วมให้คนในสังคมต้องตระหนักถึงว่าปัญหาครอบครัวไม่ใช่ปัญหาที่เล็กน้อย และบุคคลอื่นที่
ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวสามารถช่วยสอดส่องดูแล หากพบการทำร้ายกันภายในครอบครัว สมาชิกใน
ครอบครัวไม่ยึดติดกับอารมณ์ของตนเองเป็นสำคัญ ทำความเข้าใจในบทบาทของสมาชิกแต่ละคนใน
ครอบครัว เพื่อให้เกิดการปรับตัวของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวและช่วยให้สมาชิกในครอบครัวแสดง
บทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งควรมีการยืดหยุ่น และเข้าใจความแตกต่างในบทบาทหน้าที่ของ
สมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้อาจมีการสร้างระบบการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวที่ทำให้
สมาชิกในครอบครัวเข้าถึงได้ โดยผู้ที่ให้คำปรึกษาจะต้องรู้จักสังเกตและทำตัวเป็นกลางให้ได้มากที่สุด

การศึกษาประเด็นเรื่องบาดแผลของความรักร่วมกับโครงสร้างทางสังคมในนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง ของจุฬ
ามณี ทำให้เห็นว่า นวนิยายไม่ใช่นวนิยาย “น้ำเน่า” ที่แสดงถึงความรักพาดฝันหรือความเพ้อฝันใน
จินตนาการ แต่เป็นการนำเสนอภาพแทนความจริงของมนุษย์และภาพแทนของปัญหาที่เกิดขึ้นใน
โครงสร้างของสังคมไทยอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาภาพแทนความรุนแรงที่มีต่อผู้หญิงในนวนิยายสุดแค้นแสนรักและกรงกรรม ซึ่งจะนำไปสู่
การแก้ไขปัญหาคความรุนแรงที่มีต่อผู้หญิงในสังคมไทยได้
2. ศึกษาวัฒนธรรมการตำหนิผู้หญิงในนวนิยาย สุดแค้นแสนรักและกรงกรรม ซึ่งจะให้เห็นมิติ
การใช้ภาษาในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ เกิดอรุณสุขศรี. (2562). *สะใภ้บ้านแม่: คุณค่าผู้หญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง กรงกรรม*.
กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- กุสุมา รักขมณี, เสาวณิต จุลวงศ์ และสายวรุณ น้อยนิมิตร. (2550). *ศักดิ์ศรีและความอับอายใน
วรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: แม่คำฝาง.
- จุฬามณี. (2560). *กรงกรรม*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

- จุฬามณี. (2563ก). *ทุ่งเสน่หา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- จุฬามณี. (2563ข). *วาสนารัก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- จุฬามณี. (2563ค). *สุดแค้นแสนรัก*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2562). *เรื่องเล่ากับการรับรู้*. ในหนังสือรวมบทความประเทศไทยในความคิดของเมธีวิจัยอาวุโส เล่ม 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ฐาศุภร์ จันประเสริฐ. (2553). *โครงสร้างทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนถูกกระทำในโรงเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลาง*. (ปริญญาานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- รุ่งรวี ศิริธรรมไพบุลย์. (2562). *ไม่มีหญิงดี-หญิงชั่ว ในกรงกรรม: การมองคุณค่าผู้หญิงในยุคทหารจีไอ ผ่านสายตาจากปี 2560*. สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2564 จาก <https://themomentum.co/woman-charactors-in-krong-karma/>
- วาริกา นรคิม. (2557). *การใช้พื้นที่ทางสังคมของวัดบัวขวัญ จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สมสุข หินวิมาน. (2561). *คน...ระคน...ละคร รวมบทวิจารณ์ว่าด้วยคน ความคิดและวัฒนธรรมในละครโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- สรพัชญ์ เจียรนานนท์. (2562). *การต่อรองอำนาจและการประนีประนอมของผู้ชายและผู้หญิง : กรณีศึกษาละครโทรทัศน์ เรื่อง กรงกรรม*. สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2564 จาก <https://www.sac.or.th/main/th/article/index>
- อรทัย เพ็ญยุระ. (2561). *วรรณกรรมกับเพศภาวะ*. ขอนแก่น: ห้างหุ้นส่วนจำกัดขอนแก่นการพิมพ์.
- อัญมณี รักดีมวลชน และคมสัน รัตน์เสีมากุล. (2562). *การกำหนดกรอบเพื่อให้ความหมายของความ เป็นแม่ในละครโทรทัศน์ เรื่องกรงกรรม*. *CRRU Journal of Communication Chiangrai Rajabhat University*, 2(2), 68-98.